

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kuvia käsille ja korville -

Tuntosarvi-lehden kuvien kirjallinen kuvailu

Tiia Murtola

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Marraskuu / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Tiia Murtola	Sivumäärä 35 ja 16 liitesivua
Työn nimi Kuvia käsille ja korville – Tuntosarvi-lehden kuvien kirjallinen kuvailu	
Ohjaava opettaja Hanna-Kaisa Turja	
Työn tilaaja ja työelämäohjaaja Suomen Kuurosokeat Ry, Riitta Lahtinen	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa kirjallinen kuvailu Tuntosarvi-lehden kuvista. Toisena tavoitteena oli selvittää Tuntosarven lukijoiden mielipiteitä lehden kuvien kuvailusta. Tuntosarvi on Suomen kuurosokeille suunnattu järjestölehti, joka ilmestyy 12 kertaa vuodessa. Tilaajana toiminut Suomen Kuurosokeat Ry:n Riitta Lahtinen halusi työn avulla selvittää, kokevatko kuurosokeat lehden asiakkaat kuvien kuvailun tärkeäksi.</p> <p>Työ oli toiminnallinen opinnäytetyö joka koostui produktista, eli kuvien kirjallisesta kuvailusta, sekä kirjallisesta raportista. Kuvailin Tuntosarvi-lehtien kuvat joulukuussa 2012 ja tammikuussa 2013 ilmestyneisiin lehtiin. Produkti sisältää 16 kuvan kirjallisen kuvailun. Tuottamani kuvien kuvailut julkaistiin Tuntosarven pistekirjoitus lehdessä, sekä Daisy-äänitteenä, minkä lisäksi kuvat ja niiden kirjallinen kuvailu löytyy opinnäytetyö liitteestä.</p> <p>Toiminnallisessa opinnäytetyössä on hyödynnetty myös kvalitatiivisia menetelmiä. Selvitin teemahaastatteluilla Tuntosarven asiakkaiden mielteitä lehden kuvien kuvailun tarpeellisuudesta ja selvitin mitä haastattamani asiakkaat kokivat kuvien kuvailussa tärkeäksi. Haastattelin neljää Tuntosarven lukijaa, joista kaksi tilaa lehden pistekirjoitusversion ja kaksi Daisy-äänitteen.</p> <p>Opinnäytetyö oli ajankohtainen ja tärkeä sillä lehden kuvien kirjallista kuvailua ei ole aiemmin tutkittu. Tutkielman tarve oli aito, sillä työ tilattiin suoraan työelämästä. Tutkimuksen tulokset antavat osviittaa kuvien kuvailun tarpeesta. Lisäksi opinnäytetyössä on esitelty erilaisia ehdotuksia siitä, minkälainen kuvailu olisi Tuntosarven asiakkaiden mielestä hyödyllinen.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat millaisena kuurosokeat henkilöt kokevat kuvien kuvailun ja mitä he pitävät keskeisinä asioina kun on kyse kirjallisesta kuvailusta. Tutkimustuloksista ilmeni kahdenlaisia tuloksia. Mitä enemmän asiakas on totunut käyttämään kuvailutulokkausta, sitä myönteisemmäksi hän koki kuvien kuvailun. Jos asiakas ei ollut totunut saamaan kuvailua, suhtautui hän kuvien kuvailuun varauksella. Kaikkia vastaajia yhdisti epäily siitä, että lehdestä tulisi liian pitkä jos kaikki kuvat kuvailtaisiin. Haastatteluissa nousi uutena ideana esille useampaan kertaan kuvatekstiin sisällytetty tiivis kuvailu, jolloin lehden lukeminen ei kävisi niin työlääksi.</p> <p>Työ on suunnattu viittomakielentulkkiopiskelijoille, viittomakielentulkeille, kuurosokeiden kanssa työskenteleville sekä muille aiheesta kiinnostuneille. Tuloksista hyötyvät etenkin Suomen Kuurosokeat Ry ja Tuntosarven toimitus, jotka saivat työn kautta hyödyllistä tietoa lehden kuvien kuvailun tarpeesta ja haastattelujen kautta asiakkaiden ajatuksia kuvailusta joiden avulla he pystyvät suunnittelemaan kuvailuja tulevaisuudessa. Työ tuki kuurosokeiden tasavertaisia mahdollisuuksia ja edisti heidän itsenäistä tiedonsaantiaan.</p>	
Asiasanat Viittomakieli, kuurot, kuurosokeat, kuvailu, pistekirjoitus, järjestölehti	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Author Tiia Murtola	Number of Pages 35 and 16 appendixes
Title Pictures for hands and ears - Written description of pictures for Tuntosarvi magazine	
Supervisor Hanna-Kaisa Turja	
Subscriber and Mentor Suomen Kuurosokeat Ry, Riitta Lahtinen	
Abstract <p>The aim of this thesis was to produce written descriptions about pictures from magazine called Tuntosarvi. Second aim was to expound what the readers of magazine thinks about written descriptions of pictures in magazine. Tuntosarvi is association magazine which is directed for Finnish deaf-blind people and it is issued twelve times a year. Orderer of this thesis is Riitta Lahtinen from organization called Suomen Kuurosokeat Ry. With the help of this thesis she wanted to expound do the readers of deaf-blind magazine feel descriptions of pictures important.</p> <p>I made written descriptions about pictures for magazines that were published in December 2012 and January 2013. This was functional thesis which consisted of production, or written descriptions of pictures and literary report. Production contains written descriptions about sixteen pictures. Descriptions I produced have been published in Braille version of Tuntosarvi and as Daisy recording, pictures and written descriptions are also a part of appendixes on this thesis.</p> <p>In functional thesis also qualitative methods have been utilized. With theme interviews I defined how customers of Tuntosarvi magazine feels about importance of describing pictures and what they thought as important things in descriptions. I interviewed four readers of magazine, two people who orders Braille version and two who orders Daisy recording.</p> <p>Thesis was topical and important because describing the pictures have not been inspected before. The need of thesis was real as it was ordered straight from job market. Results of this thesis gives signs about demands of describing pictures. This thesis also provides suggestions what kind of descriptions could be useful for the readers of Tuntosarvi magazine.</p> <p>Questions of research are, how deaf-blind people experiences descriptions of pictures and what they keep as a vital things when it comes to written descriptions. Results of research came up in two outcomes. The more familiar customer was with descriptions more positive that person felt about describing pictures. If customer was not familiar to get descriptions he felt reserved about them. Every interviewee shared same thought that magazine could be too long if every picture in magazine was described. Many times in these interviews came up as a new point that there could be concise description then the magazine would not be so difficult to read.</p> <p>The thesis is aimed for sing-language interpretation students, sing-language interpreters, people working with deaf-blind people and everyone who is interested about the topic. Results are useful especially for Suomen Kuurosokeat Ry and editors of Tuntosarvi who gets valuable information about describing pictures to the magazine and how customers thoughts about descriptions which editors can use when they design descriptions in future. This thesis supported co-ordinated possibilities and self-contained ways to receive information for deaf-blind people.</p>	
Keywords Sign-language, deafs, deaf-blinds, describe, Braille, association magazine	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 KUUROSOKEUS	6
2.1 Viittomakielentulkin asiakasryhmät	7
2.2 Kuurosokeat asiakasryhmänä	8
2.3 Tuntosarvi	10
2.3.1 Pistekirjoitus	10
3 KUVAILU	11
4 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAT JA TOTEUTUS	12
4.1 Opinnäytetyön eteneminen	15
4.2 Lehden valokuvien kuvailu	16
4.2.1 Haasteena erityyyliset kuvat	18
4.3 Teemahaastattelu ja haastatteluiden toteutus	21
4.4 Haastatteluiden litterointi	23
5 TULOSTEN ESITTELY JA ANALYSOINTI	24
5.1 Tutkimuskysymykset	25
6 POHDINTA	29
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönä tuotin suomenkielisen kuvailun Tuntosarvi-lehden valokuvista ja haastattelin lehden lukijoita selvittäen heidän mielipiteitään lehden kuvien kirjallisesta kuvailusta. Tuntosarvi on Suomen Kuurosokeille suunnattu järjestölehti, joka ilmestyy 12 kertaa vuodessa (Tuntosarvi 8/2013). Kuvailin joulukuussa 2012 ja tammikuussa 2013 ilmestyneiden lehtien kuvat. Tuottamani kuvailut julkaistiin Daisy -äänite-, sekä pistekirjoitusversioissa. Työ on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa on käytetty lisäksi kvalitatiivisia menetelmiä asiakkaita haastatteleamalla.

Tavoitteena oli saada uutta tietoa kuvien kirjallisesta kuvailusta ja selvittää onko kuvailulle tarvetta lehden tilaajien keskuudessa. Toteutin teemahaastatteluja neljälle Tuntosarven tilaajalle, selvittäen kuvien kuvailun tarvetta ja heidän henkilökohtaisia mielipiteitään kuvien kuvailun sisällöstä. Haastattelin kahta asiakasta, jotka tilaavat lehden pistekirjoitusversion ja kahta asiakasta jotka kuuntelevat lehden Daisy -äänitteenä. Tutkielmaan on koottu haastateltavien eli informanttien ajatuksia Tuntosarven kuvien kuvailun tarpeesta.

Tutkielman aihe tuli suoraan työelämän tarpeesta ja yhdessä tilaajan ja koulun lehtoreiden kanssa mietimme tutkimuskysymyksiä ja työn rajaamista. Kuvien kuvailusta ja koko opinnäytetyöstäni hyötyvät tilaajatahon lisäksi kaikki sellaiset henkilöt jotka kuvailevat esimerkiksi kuvia tai jotakin muuta kirjallisessa muodossa, sekä kuvailun vastaanottajat. Työstä hyötyvät erityisesti tulkit jotka työssään tulkkavat erilaisia lehtiä ja kuvailevat niiden kuvia kuurosokeille asiakkaille. Lisäksi myös muut kuvailua työssään käyttävät ammattilaiset hyötyvät työstäni. Tuottamastani kuvailusta hyötyivät erityisesti pistekirjoituslehden ja ääninauhoitteen tilaavat kuurosokeat henkilöt.

Tilaajana ja työelämänohjaajana toimi Suomen Kuurosokeat Ry:n Riitta Lahtinen. Hän on liikkumistaidon ja näönkäytön ohjaaja, viittomakielentulkki ja kuvailutulkki, sekä kuvailukoulutuksen ohjaaja. Hän on käyttänyt kuvailua arjessaan parinkymmenen vuoden ajan. Hän on opettanut kuvailua vuodesta 1995 alkaen ja ollut aktiivisesti mukana kehittämässä kuvailua. (Lahtinen, Palmer & Lahtinen

2009, 3–5.) Kysyin olisiko Riitta Lahtisella mielenkiintoa tilata minulta jokin kuvailuun liittyvä opinnäytetyö. Hän kiinnostui yhteydenotostani ja ehdotti minulle opinnäytetyöni aiheeksi kuurosokeiden lehden kuvien kuvailua. Yhdessä lähdimme kehittämään opinnäytetyötäni eteenpäin. Tilaaja halusi työn avulla selvittää, kokevatko kuurosokeat lehden asiakkaat kuvien kuvailun tärkeäksi. Saamieni tulosten perusteelta Suomen Kuurosokeat voivat halutessaan jatkaa Tuntosarven kuvien kuvailun kehittämistä. Kirjallisessa osiossa pohdin tutkimuskysymyksiäni haastatteluiden ja lähdekirjallisuuden pohjalta. Tuon kirjallisessa osiossa esille pohdintaa kuvien kuvailusta ja kerron esiinnousseista haasteista. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisena kuurosokeat henkilöt kokevat Tuntosarven kuvien kuvailun?
2. Mitä kuurosokeat henkilöt pitävät keskeisinä asioina kun on kyseessä kirjallinen kuvien kuvailu?

Tämä opinnäytetyö rakentuu siten, että luvussa kaksi kerron kuurosokeudesta ja omista kokemuksistani kuurosokeiden kanssa työskentelystä. Koska työntilaaaja on alan ammattilainen ja työn ensisijainen kohderyhmä on kuurosokeiden kanssa työskentelevät, en käsittele kuurosokeutta laajasti. Esittelen toisessa luvussa myös Tuntosarvi-lehden ja eri versiot joilla lehti julkaistaan. Kolmannessa luvussa kerron kuvailusta yleisesti. Neljännessä luvussa kerron opinnäytetyön taustoista ja toteutuksesta. Perustelen opinnäytetyön aiheen tärkeyttä ja kerron tarkasti työn eri vaiheista kuvien kuvailusta haastatteluiden toteuttamiseen. Luvussa viisi esitän ja analysoin työn tuloksia ja viimeisenä on kuudes luku mikä sisältää pohdinnan.

2 KUUROSOKEUS

Aloittaessani opinnäytetyön tekemisen loppuvuodesta 2012 olin työskennellyt Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa Tampereella muutaman vuoden. Työni

ansiosta olen ollut paljon tekemisissä kuurosokeiden asiakkaiden kanssa ja kiinnostuin kuurosokeudesta, opastuksesta ja erityisesti juuri kuvailusta. Kuurosokeiden Toimintakeskus on Tampereella sijaitseva Suomen Kuurosokeat ry:n kuntoutumis- ja asumispalveluiden valtakunnallinen yksikkö. Kuurosokeiden Toimintakeskus tuottaa vammaispalvelulain mukaista vaikeavammaisten henkilöiden asumispalvelua, sekä kuntoutuslainsäädännön mukaista yksilö- ja ryhmämuotoista kuntoutusta. Palveluissa toteutuvat erityisesti asiakkaan kommunikaation-, tiedonsaannin – ja liikkumisen erityistarpeet. Toimintakeskuksen asiakkaita ovat kuurosokeat aikuiset ja ikääntyvät henkilöt. (Suomen Kuurosokeat 2013.)

Työskennellessäni lähihoitajana toimintakeskuksessa olen saanut paljon arvokasta käytännön kokemusta kuurosokeiden kanssa toimimisesta. Tämän kautta kuurosokeus alkoi kiinnostaa aina vain enemmän ja aloin lukea alan kirjallisuutta lisätäkseen tietämystäni aiheesta. Kuurosokeille tulkkaus kiinnostaa kokonaisuudessaan mutta vielä mielenkiintoisempia kokonaisuuksia ovat opastus ja erityisesti kuvailu. Halusin syventyä opastukseen ja kuvailuun alan kirjallisuutta lukemalla. Kiinnostuksen vuoksi otin selvää voisinko tehdä opinnäytetyön kuvailuun liittyen. Opinnäytetyön aiheen valintaan ja tilaajaan paneudun luvussa 4. Luku 2.2. käsittelee kuurosokeita viittomakielentulkin asiakasryhmänä. Samassa luvussa käsittelen myös opastusta. Luvussa kolme keskityn käsittelemään kuvailua ja luvussa 4.2 kerron Tuntosarven valokuvien kuvailusta.

2.1 Viittomakielentulkin asiakasryhmät

Viittomakielentulkkit työskentelevät tilanteissa, joissa kaikki osapuolet eivät käytä samaa kieltä (Suomen viittomakielen tulkit ry 2013). Viittomakielentulkki välittää viestiä kahden kielen ja kulttuurin välillä tulkaten viittomakielestä puhuttuun kieleen ja toisinpäin (Tommola 2006, 129). Tulkkauspalveluun ovat oikeutettuja Suomessa asuvat kuulovammaiset ja kuulonäkövammaiset, jotka hyötyvät tulkkauspalveluista (Kovanen, Mielityinen & Västilä 2012, 117). Tulkit hallitsevat tulkkauksen lisäksi monia muita kommunikaatiomenetelmiä kuten viitottua puhetta ja taktiiliviittomista eli kädestä käteen viittomista (Suomen viittomakielen tulkit ry 2013). Kuurosokealle henkilölle tulkattaessa tulkin työnkuvaan kuuluu myös opastus ja kuvailu (Lahtinen 2009, 62).

Viittomakielentulkin asiakkaista käytetään nimitystä kuulovammaiset. Kuulovammaiset voidaan jakaa ryhmiin, joita ovat kuurot, kuurosokeat, kuuroutuneet sekä huonokuuloiset henkilöt. Asiakasryhmien kommunikointitavat ja tarpeet tulkkauksessa ovat keskenään erilaisia. (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2010, 45–48.) Opinnäytetyössäni keskityn nimenomaan kuurosokeisiin asiakkaisiin ja siksi olen rajannut kirjallisen osuuden siten, että avaen tarkemmin ainoastaan käsitteen kuurosokeus.

2.2 Kuurosokeat asiakasryhmänä

Kuurosokealla henkilöllä on kuulon ja näön toimintarajoitteiden yhdistelmä, mikä aiheuttaa erilaisia tukitarpeita arjessa selviytymiseen. Kuurosokean henkilön ei tarvitse olla täysin kuuro ja sokea, vaan näkö- ja kuulovammojen aste ja vaikeus vaihtelevat. Suuriosa kuurosokeista henkilöistä näkee tai kuulee vähän. (Suomen Kuurosokeat ry 2011, 9, 41.) Kuurosokeiksi määritellään henkilöt jotka ovat sokeita mutta heillä on jäljellä kuuloaistia, jotka ovat kuuroja mutta heillä on jäljellä näköaistia, henkilöt joilla on jäljellä sekä näkö- että kuuloaistia, sekä henkilöt jotka ovat täysin kuuroja ja sokeita (Suomen Kuurosokeat ry 2011, 16). Termejä kuurosokea ja kuulonäkövammaisen käytetään monesti rinnakkain. Termeillä halutaan korostaa merkittävää aistivammojen yhteisvaikutusta, mikä vaikuttaa henkilön arjessa selviytymiseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. (Kovanen, Mielityinen & Västilä 2012, 8.) Opinnäytetyössäni käytän termiä kuurosokea, joka kattaa syntymästään kuurosokeat, sekä aikuisena kuurosokeutuneet henkilöt (Kovanen, Mielityinen & Västilä 2012, 9).

Kuurosokea kommunikoi viittomakielellä, puheella tai niiden yhdistelmällä. Kuulon ja näön heikentyessä voimakkaasti tai puuttuessa kokonaan, henkilö kommunikoi taktiilisti, eli kommunikoimalla kädestä käteen, jolloin tieto välittyy tuntoaistin avulla. (Suomen Kuurosokeat ry 2013a.) Kirjoitettua kieltä voidaan ottaa vastaan tuntoaistin kautta sormiaakkosviestinnällä tai suuraakkosin, taktiillia viittomista puolestaan vastaanotetaan tunto- ja liikeaistimuksen kautta. (Kovanen, Lahtinen 2006, 7.) Myös pistekirjoitusta luetaan tuntoaistin avulla (Kovanen, Lahtinen 2007, 11). Kerron pistekirjoituksesta tarkemmin luvussa 2.2.1.

Kuurosokeus vaikuttaa henkilön mahdollisuuksiin kommunikoida ja saada tietoa sekä liikkua itsenäisesti (Kovanen, Mielityinen & Västilä 2012). Se edellyttää erityispalveluita, ympäristön muokkaamista, teknisiä apuvälineitä ja tukea arjessa selviytymiseen. Kuurosokeat tarvitsevat tukea sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kommunikoinnissa, sekä tiedonsaannissa. (Suomen Kuurosokeat 2011, 9.) Edellä mainitsemani asiat vaikuttavat opinnäytetyöni aiheen tärkeyteen. Opinnäytetyöni produktin, eli tuottamani kuvien kuvailun ansiosta itsenäinen tiedonsaanti lisääntyi. Palveluiden tuottaminen edellyttää moniammatillista erityisosaamista kuurosokeudesta. Kuurosokeilla henkilöillä on oltava tasavertaiset mahdollisuudet saada tietoa heitä kiinnostavista asioista ja harrastaa asioita joista he pitävät, samalla tavalla kuin muillakin ihmisillä yhteiskunnassa. Heidän on saatava kokea asioita ja saatava tietoa omien mahdollisuuksiensa mukaan (emt., 30–31.) Visuaalisen ja auditiivisen tiedon määrä lisääntyy jatkuvasti lehdistä, radiossa ja televisiossa (emt., 54–55). Kuurosokeus rajoittaa osallisuutta ja tiedonsaanti on vaikeaa. Eri toimenpiteillä voidaan mahdollistaa itsenäinen tiedonsaanti ja tietoa voidaan tuottaa vaihtoehtoisilla tavoilla, kuten pistekirjoituksella tai luettuna CD/DVD:lle. (emt., 54–55.) Tuottamani kuvien kuvailut edistävät kuurosokeiden henkilöiden tasavertaista tiedonsaantia. Produktissa on käytetty kuvien kuvailujen julkaisemistapoina edellä mainitsemani kuurosokeiden käyttämiä tiedonsaannin kanavia, eli pistekirjoitusta sekä äänitettä.

Kuurosokeus ja siihen liittyvät tasapaino-ongelmat vaikeuttavat liikkumista (Suomen Kuurosokeat 2013). Kuurosokeat henkilöt käyttävät monesti opasta helpottamaan ympäristön hahmottamista ja turvallista liikkumista (Kovanen, Mielityinen & Västilä 2012,73; Suomen Kuurosokeat 2011, 65). Opastus on osa kuurosokean tulkkauspalvelua (Kovanen, Mielityinen & Västilä 123). Opas neuvoo kulkusuunnan ja kertoo mihin suuntaan tulisi puhua tai ojentaa käsi (Suomen Kuurosokeat 2013). Kuurosokea tarvitsee oppaan, joka hallitsee henkilön käyttämän kommunikoinnin ja ottaa tämän tarpeet huomioon (Suomen Kuurosokeat 2011, 65). Opastuksella varmistetaan turvallinen liikkuminen sekä tuetaan eri toimintojen sujuvuutta (Kovanen, Mielityinen & Västilä 123). Opas kertoo eri vaihtoehtoista, mutta ei tee päätöksiä kuurosokean puolesta (Suomen Kuurosokeat 2013).

2.3 Tuntosarvi

Tuntosarvi on Suomen Kuurosokeat ry:n julkaisema kuurosokeiden järjestölehti, joka ilmestyy 12 kertaa vuodessa (Suomen Kuurosokeat ry, 2012). Koska kuurosokeilla henkilöillä on heikentynyt kuulo- ja näkökyky, tulee informaatio muuttaa vastaanottamisen kannalta sopivimpaan muotoon (Marttila 2006, 34). Lehti julkaistaan mustavalkoisena isokirjoituksena, pistekirjoituksella, äänitteenä, viitottuna videona dvd:llä, elektronisena versiona Luetus -ohjelmassa sekä ruotsinkielisenä käännöksenä. (Suomen Kuurosokeat ry, 2012; Tuntosarvi 1/13.) Erilaisten julkaisumuotojen ansiosta asiakkaat saavat tiedon juuri siinä muodossa jossa tiedon vastaanottaminen on heille itselleen helpointa (Pyykkö, Wetterstrand 2006, 72).

Suomen Kuurosokeat ry:n ensimmäinen lehti julkaistiin vuonna 1974 ja seuraavana vuonna lehti ilmestyi neljä kertaa. Aluksi lehdestä julkaistiin kolme versiota: mustavalkolehti, isokirjoituslehti ja pistekirjoituslehti. Vuonna 1987 lehti siirtyi kokonaan Suomen Kuurosokeat ry:n tehtäväksi. 1980 lehden nimeksi valittiin nimikilpailun voittaja Tuntosarvi. (Pyykkö, Wetterstrand 2006, 72.)

2.3.1 Pistekirjoitus

Kuurosokealle on tarjottava tietoa valinnan mahdollisuuksista sekä tietoa siitä mitä elämä voi hänelle tarjota hänen itsensä käyttämällä tiedonsaannin menetelmällä (Suomen Kuurosokeat 2011, 31). Eri toimenpiteillä voidaan mahdollistaa kuurosokean tiedonsaanti. Esimerkiksi uutisia voidaan tuottaa vaihtoehtoisilla tavoilla kuten pistekirjoituksella. (Suomen Kuurosokeat 2011, 55.) Kuuloaistin kautta toimivat apuvälineet ei hyödytä kaikkia kuurosokeita. Osalle kuurosokeista pistekirjoitus on ainoa tapa vastaanottaa puhuttuun kieleen perustuvaa tietoa. (Kovanen, Mielityinen & Västilä 2012,109.) Pistekirjoitus on kohokirjoitusta, jota luetaan sormin tuntoaistin avulla (Näkövammaisten Keskusliitto ry 2013; Kovanen, Lahtinen 2006, 11). Kirjainten koko on mietitty huolella, jotta tunnustelevan sormen on helppo erottaa merkit toisistaan (Honkanen, Vartio 1998, 32). Pistekirjoituksessa on oma kirjainjärjestelmänsä, jossa kohopisteistä muodostuneet kirjainyhdistelmät toimivat samalla tavalla kuin kirjoitetun kielen aakkoset (Ko-

vanen, Lahtinen 2006, 11). Kuudella kohopisteellä pystytään muodostamaan 63 erilaista merkkiä (Näkövammaisten Keskusliitto ry 2013).

3 KUVAILU

Kuvailua tapahtuu päivittäin arjen eri askareissa ja ihmisten käymissä keskusteluissa, mutta tässä tutkielmassa käsittelen juuri kuurosokeille tuotettua tiedostettua kuvailua. Kuurosokeat henkilöt jäävät usein paitsi ympäristön visuaalisesta ja auditiivisesta informaatiosta. Tasa-arvoisen tiedon saannin tukemiseksi kuvailu on erityisen tärkeää. Kuvailulla mahdollistetaan kuulo- ja/tai näkövammaisen henkilön entistä laajempi tiedonsaanti. (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 9–12.) Kuvailutulkkauksella tarkoitetaan visuaalisen ja/tai auditiivisen informaation kuvailemista asiakkaalle. Kuvailulla kompensoidaan näkemisen ja kuulemisen puutteita mahdollistaen kuurosokean tiedonsaanti ja kommunikoinen. (Suomen Kuurosokeat 2011, 9, 63.) Kuvailu auttaa kuurosokeaa hahmottamaan fyysistä ja sosiaalista ympäristöä ja sen tapahtumia, jolloin asiayhteydet hahmottuvat helpommin. Henkilö pystyy myöhemmin toimimaan itsenäisesti kuvailemalla saamansa tiedon avulla. Kuvailu tukee kuurosokean henkilön turvallisuuden tunnetta, omatoimisuutta ja sen avulla valinnan mahdollisuudet lisääntyvät, mikä mahdollistaa itsenäisemmän elämän. Kuvailulla ohjeistetaan eri toimintoja, kerrotaan tapahtumien järjestyksestä, ennakoidaan tulevaa ja kuvaillaan kohteen ulkonäköä. (Kovanen, Mielityinen & Västilä 2012, 122; Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 10–14.) Kun kuurosokealle henkilölle kuvaillaan esimerkiksi ympäristöä, hän pääsee osallistumaan asioihin paremmin, eikä hän koe jäävänsä vaille tärkeää informaatiota (Lahtinen & Palmer & Lahtinen 2009, 15). Varsinkin muuttuvat tilanteet, kuten vaaratekijät, yllättävät toiminnot ja taaserot vaativat kuvailua. Kuvailun avulla henkilö pystyy varautumaan muuttuvaan tilanteeseen ja käyttäytymään tilanteen vaatimalla tavalla. (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 12.)

Kuurosokea saa kuvailemalla tärkeää informaatiota, minkä lisäksi kuvailu mahdollistaa monipuolisten elämysten kokemisen. Kuvailun kautta kuurosokeat henkilöt voivat kokea esimerkiksi taiteen ja erilaiset harrastukset monipuolisemmin. (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 9; Kovanen, Mielityinen & Västilä 2012, 104.) Tuntosarven kuvien kuvailu edistää lehden lukijoiden yhdenvertaista elämysten kokemista. Seuraavassa luvussa kerron opinnäytetyöni aiheen muovautumisesta, työni eri vaiheista, sekä esittelen työntilaajan.

4 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAT JA TOTEUTUS

Itseäni on aina kiinnostanut kuvien kuvailu ja pidän kuvailua tärkeänä kuurosokeiden kansa työskennellessä. Opinnäytetyön idea syntyi omasta henkilökohtaisesta kiinnostuksestani kuurosokeita kohtaan ja siksi otin yhteyttä Suomen Kuurosokeisiin ja Riitta Lahtiseen.

Työelämästä tulleen opinnäytetyön tilauksen hyöty on siinä, että omia tietoja ja taitoja pääsee hyödyntämään ja kehittämään työelämän tarpeisiin (Vilkkä 2003, 17). Toiminnallisella opinnäytetyöllä tarkoitetaan sitä, että vastaus tutkimuskysymyksiin saadaan toiminnan kautta. Opinnäytetöiden toimeksiantajien toiveena on saada entistä useammin toiminnallisia, työelämää kehittäviä hankkeita tutkimusten sijaan (Vilkkä 2003, 6). Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osasta eli produktista ja raportista, sillä ammattikorkeakoulun toiminnallinen opinnäytetyö koostuu käytännön toteutuksesta sekä toiminnan kirjallisesta raportoinnista (Vilkkä 2003, 9). Produktina tuotin kuvien kuvailun, minkä lisäksi haastattelin lehden asiakaskuntaa ja kirjallisessa raportissa kuvasin tekemäni produktin ja toin esiin haastatteluissa esiin tulleita asioita.

Opinnäytetyössäni käytän tietoperustana viittomakielialan kirjallisuutta ja erityisesti teoksia jotka käsittelevät kuurosokeutta ja kuvailua. Tietoperustan pääteoksena on Riitta Lahtisen, Russ Palmerin & Merja Lahtisen kirjoittama kirja Aisti

kuvailu. Kirja soveltuu mm. näkövammaisille, kuulonäkövammaisille, kuurosokeille, heidän lähipiirilleen ja alan ammattilaisille (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 3). Kirja käsittelee kuvailua kattavasti ja siksi olen käyttänyt sitä hyödyksi koko opinnäytetyöprosessin ajan. Olen tutustunut kirjaan ennen kuvailujen aloittamista, kuvailuja tehdessäni, sekä kirjallista osiota kirjoittaessani.

Kulttuurin katsotaan kuuluvan kaikille ja sen todetaan olevan tärkeää ihmisen henkisen kehityksen kannalta (Laakso & Salmi 2005, 382). Taide- ja kulttuurikokemukset omalla kielellä ja kommunikointimenetelmällä edistävät hyvinvointia (Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010, 54). Edellä mainitsemani asiat kertovat opinnäytetyöni aiheen tärkeydestä. Opinnäytetyöstäni hyötyvät kuurosokeat, näkövammaiset, sekä alan ammattilaiset kuten viittomakielentulkit ja tulkiksi opiskelevat, sekä muut kuvien kuvailusta kiinnostuneet. Erityisesti tuottamastani produktista, eli kuvien kuvailusta hyötyivät ne kuurosokeat henkilöt, jotka tilaavat Tuntosarvea Daisy -äänitteenä tai pistekirjoitusversiona. Produktista hyötyivät myös tilaaja, sekä Tuntosarven toimitus. Kirjallisesta osuudesta hyötyvät kaikki kuvien kuvailusta kiinnostuneet. Kuvailua voivat tuottaa eri ammattiryhmät, kuten opettajat, avustajat, hoitajat, viittomakielentulkit ja kuvailutulkit, sekä esimerkiksi kuurosokean henkilön läheiset (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 15). Erityisesti tulkit ja tulkkiopiskelijat voivat saada vinkkejä kuvien kuvailuun tekemäni työn kirjallisesta osiosta. Teoriaosuudessa esittelen kuvien kuvailua alan lähdekirjallisuutta hyödyntäen ja esitän haastatteluissa esiin tulleita asioita. Viittomakielentulkit, jotka tulkkaavat paljon kuurosokeille asiakkaille, tekevät paljon lehdenlukutulkkauksia. Lehdenlukutulkkauksessa täytyy osata kuvailla myös lehden kuvat. Opinnäytetyöstäni saa siihen vinkkejä asiakkaiden mielteitä ja minun havaintojani lukemalla.

Tuntosarven kuvia ei ole aiemmin kuvailtu, joten tämän vuoksi tilaaja halusi selvittää kuvien kuvailun merkitystä sekä halusi kuulla lehden lukijoiden mielteitä kuvien kuvailusta. Asiakkaiden mielipiteiden selvittämiseksi olen käyttänyt opinnäytetyössäni tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelusta kerron kohdassa 4.3. Haastatteluiden lisäksi käytän tutkielmassa hyväkseni kuvien kuvailusta saamiani kokemuksia. Tuntosarvi-lehden kuvia ei ole kuvailtu ennen tätä, joten minulla ei ollut mitään aikaisemmin lehdessä julkaistua materiaalia mihin verrata tai mistä ottaa mallia. Kuvailun ja haastatteluiden yhteydes-

sä nousi esille asioita, joita minun olisi kannattanut tehdä toisin. Myös opinnäytetyön kirjoitusvaiheessa mieleeni tuli monia eri vaiheita jotka minun olisi kannattanut tehdä eri tavoin. Kerron näistä enemmän luvussa neljä.

Alun perin minun ei ollut tarkoitus tuottaa toiminnallista opinnäytetyötä, vaan halusin keskittyä haastattelun perusteella toteutettuun tutkielmaan. Opinnäytetyön aihe oli kuitenkin mielenkiintoinen ja työntilaaajalla oli kuvailulle aito tarve. Kun rajasimme toiminnallista osuutta, eli kuvailujen määrää ja laajuutta, pystyin toteuttamaan myös teemahaastattelut siten ettei työn määrä kasvanut suhteetoman suureksi. Kuvailu pidettiin sopivan mittaisena, jolloin produktista ei tullut liian laajaa. Toiminnan kautta opin itse valtavasti kuvailusta ja kuvailun tuottaminen tuki tilaajan ja asiakkaiden lisäksi omaa oppimistani.

Opinnäytetyössä keskityn kirjoitettuun kuvailuun ja kuvailun suunnittelemiseen. Usein kuvailu tapahtuu tulkkauksen yhteydessä, mutta itse tutkin nimenomaan etukäteen valmisteltua kuvailua. Pehdyin kuvien kuvailun valmisteluun aiheeseen liittyvän kirjallisuuden kautta. Tutkielmani kirjallisessa osuudessa pohdin kuvailua kirjallisuuden ja haastatteluissa esiin tulleiden asioiden kautta. Tämän lisäksi pohdin asioita, jotka nousivat esille kuvailuja tuottaessa.

Opinnäytetyölläni kartoitan etukäteen valmisteltujen, suunniteltujen kirjallisten kuvailujen tarvetta kuurosokeiden asiakkaiden keskuudessa. Haastatteluiden avulla tutkin millaisena kuurosokeat asiakkaat kokivat kuvien kuvailun. Toteutin teemahaastatteluita, eli haastattelin neljää kuurosokeaa asiakasta. Haastattelin kahta asiakasta, jotka lukevat Tuntosarven pistekirjoituksella julkaistua lehteä ja kahta asiakasta jotka kuuntelevat luetun lehden ääninauhoitteelta, eli Daisy -äänitteenä. Kummastakin versiosta tekemäni kuvien kuvailut löytyvät joulukuun 2012 ja tammikuun 2013 numeroista. Kuvien kuvailuja ei ole julkaistu yhdessä kuvien kanssa, mutta olen laittanut liitteeseen kuvien alle tekemäni kirjalliset kuvailut, jotta lukija pystyy paremmin hahmottamaan millaisista kuvista on kysymys ja millä tavalla olen kuvailut tuottanut.

4.1 Opinnäytetyön eteneminen

Opinnäytetyöni aihe selkeytyi kovin myöhään. Hylkäsin alkuperäisen aiheeni innostuessani kuurosokeille asiakkaille tuotettavasta kuvailusta. Aiheen muovaaminen ja rajaaminen osoittautui hankalaksi ja erityisesti tutkimuskysymysten laatimisen koin haastavaksi. Opinnäytetyön tarkentumiseen meni oma aikansa, sillä kaikki mitä suunnittelin ja ideoin oli jo toteutettu tai aiheesta ei löytynyt tarpeeksi lähdekirjallisuutta.

Aikatauluongelmia ilmeni vaikka olin pyrkinyt realistiseen aikatauluttamiseen. Aikatauluun on itsestä riippumattomia tekijöitä, mitkä vaikuttavat työn etenemiseen. Kuvien kuvailu tapahtui lyhyessä ajassa. Kuvailin Tuntosarven joulukuun 2012 ja tammikuun 2013 lehtien kuvat. Ensimmäiset valokuvat sain 3.12.2012 ja kuvien tuli olla kuvailtuina 10.12.2012. Tämä tarkoitti sitä, että minulla oli viikko aikaa kuvailla yhden lehden kaikki kuvat. Aikataulu oli tiukka. Minulla oli viikko aikaa kuvailla kaikki saamani kuvat, sekä saada niihin palautetta opinnäytetyön ohjaajalta ja tilaajalta. Joulukuun numerossa oli erityisen paljon kuvia ja aikaa oli todella vähän.

Ennen kuvien kuvailuun ryhtymistä olin perehtynyt Tuntosarvessa aiemmin julkaistuihin kuviin. Saamani kuvat olivat monimutkaisempia kuin ne kuvat joihin olin aiemmin tutustunut. Kerron myöhemmin mitkä seikat kuvien kuvailusta teki mielestäni erityisen haasteellisen.

Alkuperäinen idea oli että kuvailtuani kuvat toimitan ne tilaajalleni arvioitavaksi ja hän antaa minulle parannusehdotuksia ja pohdimme yhdessä miten niitä voisi hioa. Tuolloin emme vielä tienneet että minulla on vain viikko aikaa kuvailla kuvat. Halusin saada palautetta kuvailun sisällöstä sekä kieliopista. Palautteiden saamiseen ei kuitenkaan ollut kuin muutama päivä aikaa. Saamieni palautteiden pohjalta parantelin kuvailuja, mutta en ennättänyt saamaan palautetta tekemieni korjausten jälkeen. Laitoin kuitenkin vielä sähköpostia kuvailujen tilaajalle, missä pyysin palautetta tuottamistani kuvailuista, jotta pystyisin hyödyntämään palautetta kuvailllessani seuraavan lehden kuvia.

Aluksi oli tarkoitus, että kuvailen kaikki lehden kuvat, suunnitelmat kuitenkin muuttuivat, eikä minulle ennätetty toimittaa kaikkia lehdessä julkaistavia kuvia. Kuvailin ainoastaan ne lehden kuvat jotka minulle ehdittiin toimittamaan ennen kuvien lähtemistä lehden painoon. Tammikuun lehden kuvien kuvailussa oli myös haasteita. Aikataulu oli edelleen tiukka, minkä lisäksi Suomen Kuvalehti ry:n tiedottaja vaihtui. Joulukuussa olin yhteydessä Tuntosarven päätoimittajaan Katriina Ekolaan ja tammikuussa asioin lomalta palanneen päätoimittajan Tuija Wetterstrandin kanssa. Tilaa lisäksi asioin kahden eri tiedottajan kanssa, joilta sain kuvailemani kuvat sekä päivämäärät kuvien kuvailun työstöön. Tilanne oli meille kaikille uusi, sillä Tuntosarven kuvia ei ole aikaisemmin kuvailtu kirjallisesti. Tekemästäni kuvailukokeilusta lehden toimitus sai paljon käytännön tietoa aikatauluttamisesta ja he pystyvät pohtimaan missä määrin kuvien kuvailu on aikataulullisesti mahdollista.

Tammikuun lehden kuvia sain muutaman kerrallaan. Kuten joulukuussakin, sain kuvailtavaksi ainoastaan ne kuvat mitkä minulle ennätettiin toimittaa. Osan kuvista sain sähköpostitse vielä samana päivänä jolloin palautin kuvien kuvailut valmiina versiona. En siis ehtinyt saamaan tammikuun lehden kuvista palautetta. Kuvien kuvailu tuli siinäkin mielessä hieman hankalaan ajankohtaan, että useimmat ihmiset olivat lomalla kun kuvia kuvailin ja tämä tietenkin vaikutti aikatauluuni ja lisäsi itsenäisen työn määrää. Samalla se kuitenkin antoi minulle mahdollisuuden kokeilla kuvien kuvailuja eri tavoin ja tuki omatoimista oppimista.

4.2 Lehden valokuvien kuvailu

Joulukuun 2012 ja tammikuun 2013 lehdet sisälsivät monenlaisia kuvia. Kuvailtavat kuvat olivat tyyliltään erilaisia joten jouduin miettimään joka kuvan kohdalla mitä asioita poimin tärkeimmiksi kuvailun kohteiksi. Esimerkiksi liitteen 1 kuvat 7 ja 13 voidaan luokitella henkilökuviksi, liitteen 1 kuvat 1 ja 14 ryhmäkuviksi, liitteen 1 kuvat 12 ja 15 tilannekuviksi, liitteen 1 kuvat 10 ja 11 maisemakuviksi ja itse tehdyistä joulukorteista otetut liitteen 1 kuvat 2-6 voidaan luokitella taidekuviksi. Jokaisen kuvan kohdalla tuli miettiä kuinka kuvan kuvailisin ja mikä siinä on keskeisintä. Kuvailin kuvia erilaisin tavoin, vaihtelin kuvailun pituutta

kuvaillen joitakin kuvia pidempisanaisemmin kuin toisia, jotta pystyin tarkastelemaan erilaisten kuvailujen toimivuutta. Erityyillisistä kuvailuista valitsin jokaiselle valokuvalle mielestäni sopivimman kuvailun lehteen painettavaksi.

Erityyppiset kuvailut toivat mielenkiintoa itse toiminnalliseen osuuteen, eli kuvien kuvailuun. Pystyin pohtimaan erilaisten toteutustapojen onnistumista ja sain kuvailuista mahdollisimman laajaa palautetta. Lisäksi tavoitteena oli selvittää eritavoin tuotettujen kuvailujen pohjalta mikä haastateltavia kuvien kuvailussa miellyttää ja mitkä asiat kuvailusta tekevät selkeän ja helposti ymmärrettävän. Eripituisten kuvailujen avulla pystyin selvittämään haastateltavien ajatuksia kuvailujen pituudesta. Palaan haastatteluissa esiin tulleisiin asioihin luvussa 5. Seuraavaksi kerron eri tavoin tuottamistani kuvailuista ja nostan esille haasteita niin kirjallisuuden kuin omien havaintojeni pohjalta.

Tavanomaisesti kuvailun vastaanottaja antaa palautteella ja reaktioillaan tiedon siitä jatketaanko kuvailua ja mikä kuvailtavassa kohteessa häntä kiinnostaa. Kun kuvailija saa palautteen välittömästi hän pystyy muuttamaan tapaansa kuvailla ja pystyy paremmin valitsemaan mitä kuvailun vastaanottaja mahdollisesti haluaisi kuvailtavan. (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 12.) Vuorovaikutuksen puuttuminen teki kuvailusta erityisen haastavan. Tämän vuoksi tilaajan ja koulun lehtorin antama palaute oli tärkeää.

Toinen haaste oli tuottaa kuvien kuvailut suurelle yleisölle sillä silloin ei voi kiinnittää huomiota yhden ihmisen henkilökohtaisiin toiveisiin, tottumuksiin ja mielityksiin. Aisti kuvailu- kirjassa ohjeistetaan kuinka tuotetaan laadukasta kuvailua ja kuinka kuvailua tulisi mukauttaa juuri vastaanottajalle sopivaksi. Kirjassa ohjeistetaan, että jos kuvailun vastaanottaja ymmärtää asian väärin, on kuvailtava toisella tavalla, käyttäen erilaisia termejä ja kuvailua tulisi monipuolistaa (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 23). Sanavalinnoissa tulee huomioida vastaanottajan kielitaito sekä kokemustausta ja niiden perusteella valittava millaista kieltä ja sanavalintoja kuvailussa käyttää. Lisäksi tulee pohtia kuinka laajasti tai yksityiskohtaisesti kuvailu tuotetaan. (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 33, 52.) Opinnäytetyöni produktissa kuvailin lehden kuvat ja kuvailu julkaistiin maanlaajuisesti kaikille Daisy -äänitettä tai pistekirjoituslehteä tilaaville kuurossokeille. Tavoitteena oli kuvailla kaikki kuvat siten, että jokainen ymmärtäisi mitä kuvassa on ja väärinymmärryksiä tapahtuisi mahdollisimman vähän. Tun-

tosarvi on aiemmin julkaistu selkokielellä, mutta lukijoiden toivomuksesta sitä ei enää julkaista puhtaasti selkokielellä. Kieli kuitenkin pyritään pitämään mahdollisimman selkeänä ja yksinkertaisena. (Pyykkö & Wetterstrand 2006, 73.) Noudatin samaa periaatetta kuvaillessani Tuntosarven kuvia.

Kuvailun pituuden määrittely oli pohdittava huolella. Yhden silmäyksen välittämä informaatio vaatii sanallisesti kuvailtuna useita minutteja (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 18). Pyrin tekemään kuvailuista tiiviitä ja selkeitä kokonaisuuksia jonka vuoksi jouduin miettimään tarkkaan mitä tahdon kuvailuun sisällyttää. Vaikka pyrin pitämään kuvailut tiiviissä muodossa, sain kuvailujen tarkastusvaiheessa palautetta, että kuvailujen pitäisi olla vieläkin tiiviimpiä. Rajaamisessa vaikeinta oli miettiä mikä kuvassa on keskeisintä ja mitkä asiat voi jättää kuvailematta. Kirjallisessa kuvien kuvailussa on tuotettava selkeä kokonaisuus, eikä kuvan kaikkea informaatiota voi tuoda julki (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 19).

Seuraavassa luvussa käsittelen Tuntosarven Joulukuun 2012 ja Tammikuun 2013 numeroiden erilaisten kuvien kuvailua. Opinnäytetyön liitteenä ovat kaikki 16 kuvaa ja niihin tuottamani kuvailut. Yhdeltä liitesivulta löytyy aina numeroitu kuva ja siitä tuotettu kirjallinen kuvailu. Esimerkkien avulla viitataan numeroituihin kuviin ja niiden kuvailuihin.

4.2.1 Haasteena erityyyliset kuvat

Pääasiassa kuvailu sisältää tiedon siitä, mitä kuvassa on (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 17). Se ei kuitenkaan ole niin yksiselitteistä. Erilaisia kuvia kuvaillessani olen perehtynyt erilaisten kuvien kuvailun ohjeistuksiin. Valitsin kuvien kuvailuun erilaisia kuvailusuuntia, eli kokeilin kuvailun aloittamista eri lähtöpisteistä. Jotta kuvailu olisi selkeää ja toimivaa, tulee sen edetä johdonmukaisesti muodostaen loogisen kokonaisuuden (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 23, 36, 46). Oli haasteellista tuottaa loogisesti etenevä kuvailu kuviin joissa oli paljon pieniä yksityiskohtia. Esimerkiksi liitteen 1 kuvat 5 ja 6 sisälsivät paljon yksityiskohtia joten kuvailun looginen eteneminen oli vaikeaa. Myös pääkohtien poimiminen oli haasteellista. Joulukorttien kuvailua, eli taiteen kuvailua jouduin pohtimaan kuvista kaikkein eniten. Joulukorttikuvia oli yhteensä kuusi ja jokai-

sessä oli paljon pieniä yksityiskohtia. Melkein jokainen kuva muuttuu hankalaksi kuvailtavaksi, jos kuvasta yritetään kuvailla aivan kaikki (Honkanen & Vartio 1998, 133). Yhdellä silmäyksellä kuvasta saa todella paljon informaatiota ja sen välittäminen sanallisesti oli haasteellista. Yritin sanoa tiiviisti kaiken olennaisen korteista, mutta niiden kuvailua olisi voinut muokata ja laajentaa loputtomiin.

Lähestyin kuvia eri näkökulmista aloittaen kuvailun eri lähtökohdista. Esimerkiksi liitteen 1 kuvassa 9 aloitan kuvailun keskeltä ja päätän kuvailun taustaan, samoin liitteen 1 kuvassa 10 kuvailen ensimmäisenä pääkohdan eli henkilön ja vasta lopuksi taustan. Liitteen 1 kuvissa 3 ja 6 aloitan kuvailun taustasta, minkä jälkeen kerron mitä taustan päälle on aseteltu. Liitteen 1 kuvassa 1 olen aloittanut kuvailun kuvan etuosassa olevasta ikkunasta, minkä jälkeen siirryin kuvaamaan ikkunan takana olevat ihmiset ja lopuksi heidän takanaan olevan joulu-kuusen. Pääsääntöisesti etenin laajasta yksityiskohtaisempaan aloittaen kuvailun pääasioista jonka jälkeen siirryin kuvailemaan yksityiskohtia, esimerkiksi liitteen 1 kuvissa 2 ja 7. Kuvassa 7 aloitan kuvailun kertomalla mitä kuvassa tapahtuu, sitten kerron mistä suunnasta kuva on otettu ja lopuksi päädyn kuvailemaan kuvan yksityiskohtia kuten värejä.

Toteutin kaikki kuvailut käyttämällä neutraalia kuvailua. Pyrin tietoisesti kuvailemaan kuvia liittämättä siihen omia mielipiteitäni ja käytin mahdollisimman neutraaleja käsitteitä. Neutraali kuvailu antaa vastaanottajalle mahdollisuuden muodostaa kuvasta oma näkemyksensä (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 27). Tuntosarvessa oli paljon henkilökuvia ja kuurosokeiden tekemiä joulukortteja. Etenkin niiden kuvailemisessa pyrin erityisen neutraaliin kuvailuun, jotten loukkaisi ketään esimerkiksi tulkitsemalla taiteellista joulukorttia eri tavalla kuin sen tekijä oli itse ajatellut. En lähtenyt tulkitsemaan jouluisia taidekuvia (liite 1, kuvat 2-6) vaan kerroin mitä kuvassa konkreettisesti on. Aisti kuvailu kirjassa mainitaan useaan kertaan taiteen kuvailun haastavuudesta. Koinkin juuri taiteen kuvailun kaikista haasteellisimmaksi, sillä jokaisella ihmisellä on oma tapansa tulkita taidetta.

Henkilökuvailussa joidenkin neutraalien ilmaisujen löytäminen voi olla haastavaa, kuten ulkonäön ja iän arvioiminen (Lahtinen, Palmer & Lahtinen 2009, 69). Valitsinkin henkilökuvia kuvaillessani mahdollisimman neutraaleja sanavalintoja,

enkä lähtenyt kuvailemaan henkilökuvia kovinkaan tarkasti. Keskityin kuvailemaan kuvan tunnelmaa, kasvojen ilmeitä ja kehon asentoa. Esimerkiksi kuvassa 7 päädyin jättämään naisen iän kokonaan pois kuvailusta. Iän arvioiminen oli hankalaa, suorastaan mahdotonta yhden kuvan perusteella. Sen sijaan kerroin mitä nainen kuvassa tekee sekä kuvailin hänen vaatetustaan, hiuksiaan ja ilmettään. Ilmeen kuvailunkin jätin ytimekkään neutraaliksi mainiten että hän näyttää keskittyneeltä.

Liitteen 1 kuvassa 15 on vasemmalla puolella mieshenkilö joka kättelee lasta. Heidän lisäksi kuvassa näkyy myös muita lapsia ja aikuinen mies. Iän arvioiminen on muutenkin mielestäni vaikeaa, mutta kuvien kuvakulmat hankaloittivat arvioimista entisestään. En osannut arvioida kenenkään kuvassa olevan ikää, sillä arvio olisi pitänyt tehdä lähinnä henkilöiden koon perusteella. Kirjoitan kuvailussa että: ”Kuvan oikeassa laidassa seisoo pitkä mies ja hänen vierellään nuori tyttö.” Erehdyksissäni olen kuvaillut miehen pitkäksi, vaikken todellisuudessa tiedä hänen pituuttaan. Hän näyttää pitkältä lasten ja hieman kumartuneen miehen vierellä, minkä lisäksi kuvakulma saattaa vääristää mittasuhteita. Huomasin tekemäni virheen vasta kun kuvat olivat jo lähetetty lehden painoon. Palautteen saaminen olisi ehkäissyt tällaisten virheiden sattumisen. Kuvailin kuvat yksin tiiviissä aikataulussa ja ennen palautetta tuntui kuin olisin jo aivan turtunut kuviin, enkä enää osannut lukea kuvailuja ulkopuolisen silmin.

Korteista kuvailin teoksen käytetyn tekniikan, sekä joitakin korteissa käytettyjä materiaaleja ja niiden kokosuhdetta toisiinsa. Kerroin sommittelusta, taustasta ja käytetyistä väreistä. Joidenkin seikkojen ilmaiseminen tiiviisti mutta informatiivisesti oli haasteellisempaa kuin toisten. Mielestäni onnistuin tuomaan esille liitteen 1 kuvassa 2 olennaiset asiat ytimekkäästi ja ymmärrettävästi. Liitteen 1 kuvassa 4 pyrin tuomaan esille kaikki kuvan yksityiskohdat, mutta koen lopputuloksen sekavaksi. Aluksi esittelen taustan, sitten suurimman elementin ja sen yhteydessä olevat yksityiskohdat. Tämän jälkeen kerron vasemmalla sijaitsevasta elementistä ja sen tarkoista yksityiskohdista, lopuksi palaan vielä keskiössä olevan suuren elementin juurelle kuvailemaan sen päälle aseteltua kohdetta. Vähempikin tiedon määrä kuvailussa olisi voinut riittää. Tällöin kuvailu ei olisi niin pitkä ja vaikeasti luettavissa. Tämä esimerkissä oleva kuvailu (liite 1 kuva 4)

etenee johdonmukaisesti eikä hypi elementistä toiseen, mutta kuvailusuunnassa olisi voinut tehdä toisenlaisen ratkaisun.

Pääsin toteuttamaan myös maiseman, arkkitehtuurin ja rakennuksen kuvailua. Tammikuun lehteen kuvailin kolme Nepal-matka kuvaa. Rakennuksen kuvailussa kohteen nimeäminen oli vaikeaa, sillä en tiennyt kuvan paikkojen nimiä, eikä minulla ollut käytettävissäni kuviin liittyvää kuvatekstiä. Esimerkiksi liitteen 1 kuvassa olen joutunut tekemään taustatyötä, että olen pystynyt olemaan varma kuvan rakennuksista (temppeleistä).

4.3 Teemahaastattelu ja haastatteluiden toteutus

Päätimme yhdessä työntilaajan ja koulun opinnäytetyönohjaajan kanssa, että toteutan opinnäytetyöni haastatteluosuuden puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Teemahaastattelussa pitäydytään tietyissä teemoissa, jotka pysyvät samoina haastateltavasta toiseen, mutta aihepiirin sisällä ei ole laadittu tarkkoja kysymyksiä. Haastattelut taltioidaan ja litteroidaan, eli kirjoitetaan myöhemmin puhtaaksi. Teemahaastattelu vie yleensä aikaa noin 1 ½ - 3 tuntia. (Hämeen ammattikorkeakoulu 2012; Kajaanin ammattikorkeakoulu 2013.) Tutkimuskysymysteni selvittämiseksi haastatteluun käytetty aika ei ollut tärkeässä osassa.

Kun olin saanut kuvat kuvailtua ja ne oli julkaistu Tuntosarvessa, aloin etsimään haastateltavia. Aluksi ajattelin haastateltavien löytyvän helposti ja haastatteluiden kautta saisin monipuolisia mielipiteitä lehden kuvien kuvailusta, etsintä osoittautui odotettua haastavammaksi. Ensimmäisen haastattelun toteutin maaliskuussa 2013. Olin tuolloin yhteydessä useaan varteenotettavaan haastateltavaan ja sain sovittua kolme haastattelua. Kaksi niistä peruuntui ja haastateltavien etsiminen alkoi uudelleen. Pidin taukoa opinnäytetyön työstöstä ja keskityin muihin opintoihin. Kesän 2013 kirjoitin työn lähdeperustaa ja syksyllä 2013 lähdin selvittämään uudestaan haastatteluiden toteuttamista. Sain puuttuvat kolme haastateltavaa kokoon ja pääsin toteuttamaan haastattelut. Viimeiset haastattelut toteutin lokakuussa 2013.

Haastattelija miettii käytännön ratkaisut etukäteen, kuten haastattelun ajankohdan, paikan ja keston. Haastattelu tulee taltioida, joten käytettävä välineistö tulee suunnitella etukäteen. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 89–92.) Sovin käytännönjärjestelyistä haastateltavan kanssa erikseen. Taltioin haastattelut kahdella videokameralla. Toinen kameroista oli mukana varmuuden vuoksi enkä tarvinnut sitä litterointivaiheessa. Varasin jokaiselle haastattelulle aikaa noin puolitoistatuntia. haastateltavien toiveiden ja heidän aikataulujensa mukaan. Yksi haastattelu oli noin tunnin pituinen, mutta kolme muuta haastattelua olivat kestoiltaan lyhyempiä. Joidenkin haastateltavien kohdalla minun tuli esittää teemoihin liittyvien avointen kysymysten lisäksi tarkkoja kysymyksiä. Osa haastateltavista kertoi kokemuksistaan ja ajatuksistaan avoimesti, mutta osa vastasi antamiini teemoihin tai esittämiini kysymyksiin suppeammin.

Jälkikäteen mietittynä strukturoitu lomakehaastattelu olisi voinut toimia paremmin. Lomakehaastattelussa haastateltavia on useampi ja haastatteluja varten on laadittu valmiiksi tarkat kysymykset. Samat kysymykset kysytään jokaiselta haastateltavalta samassa järjestyksessä. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2013.) Jos olisin miettinyt tarkat kysymykset valmiiksi ja laatinut selkeän lomakkeen, olisivat vastauksetkin olleet helpommin tulkittavissa opinnäytetyön kirjallisessa osiossa. Lopulta haastattelut toteutuivat ja sain tutkimuskysymyksiini vastaukset.

Haastattelin neljää Tuntosarven lukijaa, mikä tarkoittaa että tutkielma on laadullinen eikä määrällinen. Esiin nousseet mielipiteet ja huomiot eivät edusta koko Tuntosarven lukijakuntaa, vaan ainoastaan näitä neljää kuurosokeaa keitä olen haastatellut. Tutkimusjoukko on pieni, eikä sen pohjalta voi tehdä laajoja yleistyksiä. Itse pidän kuvailua tärkeänä ja olen pohjustanut kuvailun tärkeyttä aiemmin lähdekirjallisuuteen viitaten. Haastatteluiden avulla sain mielenkiintoisia pohdintoja lehden kuvien kuvailuun ja kuvailun tarpeeseen liittyen. Odotin saavani monipuolisempaa pohdintaa, mutta opinnäytetyöprojektin edetessä ymmärsin, etteivät muodostamani ennako-odotukset tuloksista olleet täysin realistia. Haastatteluissa esiin tulleet asiat tekivät opinnäytetyön teosta entistä mielenkiintoisemman ja pystyin tarkastelemaan tutkielmaa uudesta näkökulmasta ja unohtamaan aiemmin syntyneet ennakkokäsitykset.

4.4 Haastatteluiden litterointi

Haastatteluiden toteuttamisen jälkeen aloin litteroimaan taltioimiani haastatteluita. Litterointi tarkoittaa haastatteluaineiston kirjoittamista tekstimuotoon (Vilkkä 2006, 120). Litteroiminen oli mielestäni huomattavasti haastavampaa ja enemmän aikaa vievää kuin itse haastattelun toteutus.

Erityisesti nopeaa puhevauhtia ja pitkiä asiakokonaisuuksia jouduin kirjoittamaan puhtaaksi useaan kertaan. Haastateltavan innostuessa lauseet jäivät toisinaan kesken kun uusia ajatuksia tuli kerrottua nopealla vauhdilla. Haastatteluiden litteroinnin haastavin osuus oli sellaisen haastattelun litteroiminen, missä haastateltava puhui hiljaisella äänellä ja lauseet olivat lyhyitä. Minun olisi tullut valita haastattelupaikka tarkemmin. Yhdellä videolla kodinkoneesta tuleva taustamelu kuuluu voimakkaammin kuin itse haastattelutilanteessa. En osannut ottaa tällaista huomioon ennen taltioinnin katsomista. Kahden seuraavan haastattelun kohdalla mietin paikan huolellisemmin ja litteroiminenkin onnistui paremmin.

Yhdessä haastattelussa kysyin kysymykset taktiilisti tuotetulla sormiaakkosviestinnällä. Videolta ei selviä mitä haastateltavalta kysyn ja haastateltava saattaa vastata kysymyksiin vain muutamalla sanalla. Tämä hankaloitti haastattelun litterointia ja vastausten analysointia. Tämä on yksi seikka, minkä vuoksi valmiiksi laadittu lomakehaastattelu olisi voinut toimia paremmin.

Ennakkoon tehty tarkka litteroiminen auttoi haastatteluiden jäsentelyssä siinä vaiheessa kun aloin kirjoittamaan opinnäytetyöhöni haastateltavien mietteitä kuvien kuvailusta. Varsinkin pidempien kokonaisuuksien hahmottaminen oli helpompaa, kun olin tuottanut haastattelusta kirjallisen kokonaisuuden. Litteroinnin vuoksi työn tuloksia oli helpompi analysoida ja esitellä opinnäytetyössä.

Henkilökohtaisesti toteutetussa haastattelussa pystyy täydentämään tutkimusta omilla havainnoilla (Hämeen ammattikorkeakoulu 2012). Havainnoin haastateltavia haastattelun lomassa ja tein muistiinpanoja. Haastateltavat kertoivat joita-

kin mielenkiintoisia huomioita jo ennen kuin laitoin videokameran kuvaamaan. Esimerkiksi yksi Tuntosarven pistekirjoituksella lukeva asiakas kertoi heti aluksi, ettei ole kiinnostunut kuvien kuvailusta ja perusteli tätä asiaa sillä, että on ollut niin pitkään kuurosokea, että hän ei enää koe kuvia tärkeiksi. Onneksi havainnoimisen lisäksi kirjoitin hyvät muistiinpanot. Luvussa viisi esittelen työn tuloksia haastatteluiden ja niistä tuottamieni litterointien pohjalta. Lisäksi kerron tekemistäni havainnoista ja kommentteista joita sain varsinaisen haastattelun ulkopuolelta.

5 TULOSTEN ESITTELY JA ANALYSOINTI

Joulukuussa 2012 ja tammikuussa 2013 tuotin Tuntosarveen kuvien kuvailuja. Pyrin tuolloin tekemään kuvailuista vastaanottajien, eli lehden pisteversiota ja Daisy -äänitettä käyttävien lukijoiden tarpeiden mukaisia. Haastatteluiden avulla selvitin Tuntosarven kuvien kuvailun tarvetta ja samalla pyrin saamaan palautetta kuvailujen onnistumisesta ja kartoittamaan mitä haastateltavat kuvien kirjallisessa kuvailussa pitävät tärkeänä. Esittelen haastatteluiden perusteella selvitettyihin tutkimuskysymyksiin vastaukset. Haastattelemani asiakkaat suhtautuivat tähän uuteen kokeiluun hieman varauksella, mutta kuitenkin mielenkiinnolla. Analysoin kumpaakin tutkimuskysymystä tässä samaisessa luvussa. Niin kuin aiemmissa luvuissa olen maininnut, on kyse laadullisesta haastattelusta. Tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia Tuntosarven lukijoita, mutta ne antavat hyviä havaintoja kirjallisesti tuotettuun lehden kuvien kuvailuun.

Haastattelin neljää Tuntosarven lukijaa, joista kaksi tilaa lehden pistekirjoitusversion ja kaksi Daisy -äänitteen. Nimeän kaksi äänilevyn kuuntelijaa haastateltava 1 (nainen) ja haastateltava 2 (mies). Kumpaakin heistä haastattelin puhutulla suomenkielellä. Pistekirjoituslehden lukijat nimeän haastateltava 3 (mies) ja haastateltava 4 (nainen). Haastattelin heitä taktiililla sormiaakkosviestinnällä. Kaikki haastateltavat ovat aikuisia kuurosokeita Tuntosarven tilaajia. Haastatel-

tava 1 ja 2 ovat iältään nuorempia kuin haastateltavat 3 ja 4. Haastateltavien henkilöisyyden suojaamiseksi en kerro heistä tarkempia tietoja, enkä koe esimerkiksi iän tai paikkakunnan vaikuttavan tutkimustuloksiin.

5.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisena kuurosokeat henkilöt kokevat Tuntosarven kuvien kuvailun?
2. Mitä kuurosokeat henkilöt pitävät keskeisinä asioina kun on kyseessä kirjallinen kuvien kuvailu?

Haastateltavien vastauksissa oli jonkin verran eriäviä mielipiteitä, mutta yhteneväisyyksiäkin löytyi. Haastateltavien aiemmat kokemukset kuvailusta vaikuttivat heidän mielipiteisiinsä kuvien kuvailun tärkeydestä. Kaksi haastateltavista (1 ja 2) olivat käyttäneet huomattavasti enemmän kuvailutulkkausta kuin toiset kaksi (3 ja 4). Vastaukset jakaantuivat kahtia ja tähän vaikutti kuvailutulkkauksen aikaisempi käyttö. Myös haastateltavien käyttämä tiedonsaantikanava tuntui vaikuttavan tuloksiin. Äänitteinä kuuntelevat suhtautuivat kuvailuun myönteisemmin kuin pistekirjoituksena lehden lukevat. Kuvailutulkkaukseen tottuneemmat haastateltavat olivat runsassanaisempia ja heillä oli enemmän mielipiteitä kuvien kuvailusta. Haastateltavat 3 ja 4 olivat vähäsanaisempia eikä heillä ollut kuvailun sisällöstä yhtä paljon sanottavaa kuin haastateltavilla 1 ja 2. Mitä vähemmän haastateltavilla oli kokemusta kuvailutulkkauksesta, sitä vaikeampi heidän oli kuvailun sisältöön liittyviin kysymyksiin vastata.

Haastateltava 4 kertoi, ettei hänellä ole laisinkaan kokemusta kuvailutulkkauksesta. Hän sanoi suoraan, ettei ole kiinnostunut kuvista, koska ei näe eikä kuule mitään, josta johtuen kuvatkaan eivät tunnu tärkeiltä. Hän kertoi saavansa joskus postikortteja ja koki korttien saamisen tärkeäksi. Työntekijät kertovat hänelle mikä kuva kortissa on, mutta kuvaa tärkeämmäksi hän koki kortin sisällön. Hänelle kerrottiin mitä kuvassa on (esimerkiksi ruusu), mutta sen enempää hän ei kaivannut kuvan kuvailua. Pistekirjoituslehteen ja tulkkien tulkkamiin lehtiin

hän ei kaivannut kuvailua. Lehden vastaanottaminen taktiilisti sormiaakkosvies-tinnällä tai pistekirjoituksella oli raskasta ja aikaa vievää ilman kuvien kuvailua-kin.

Myös haastateltava 3:lla oli samankaltaisia ajatuksia kuvien tärkeydestä kuin edellä mainitsemani, mutta hän ei tuonut asiaa esille yhtä suoraan. Hän ei kokenut kuvien kuvailua tärkeäksi, eikä hän kaivannut kuvia. Hän kertoi näke-vänsä hahmoja ja tykkäsi kun esimerkiksi ulkona hänelle kuvailtiin pihapiirin tapahtumia. Kuvat häntä eivät kuitenkaan kiinnostaneet, eikä hän kaivannut lehteen kuvien kuvailua. Hän muisteli että joskus kahdeksankymmentä luvulla Tuntosarven kannessa oli ollut kohokuva Matti Nykäsestä hyppäämässä mäki-hyppyä. Kohokuvana toteutettu kansikuva oli ollut mielekäs koska sitä sai tun-nustella itse, mutta haastateltava 3 kertoi, ettei kohokuvia ole käytetty enää pit-kään aikaan.

Haastateltava 2 kertoi että viittomakielentulkit tulokkaavat hänelle toisinaan päi-vän lehden missä on jonkin verran kuvia. Mielenkiintoisimmat kuvat hänelle ku-vaillaan, mutta suurin osa kuvailusta tapahtuu ulkona liikkuesssa.

No kyllä se, lehdissä jotain kuvia on ihan kiva että niitä on kuvailtu siinä, että... Vähän tietää sitten niistä jutuista sitten enemmän jos siellä on ollu niitä kuvien kuvailuja mukana.

Haastateltava 1 keskittyi selvästi enemmän kuvailun sisältöön ja laatuun kuin kolme muuta. Haastateltavista hän oli tottunut saamaan eniten monipuolista kuvailua. Toiseen tutkimuskysymykseen, eli kirjallisten kuvailujen keskeisiin asioihin olen saanut huomioita pääasiassa tältä yhdeltä haastateltavalta. Hän kertoo suoraan, että näkemiseen liittyvät asiat kiinnostavat häntä. Hän on kiin-nostunut taiteista ja väreistä ja tuntuu selkeästi tietävän mitä kuvailun sisällöltä odottaa. Hän on käynyt tulkkien kanssa esimerkiksi taidenäyttelyissä ahkeraan ja tottunut siellä saamaan kuvailua.

Kuvien kuvailujen pituus oli asia jota mietin jo opinnäytetyöntilaajan kanssa en-nen produktin aloittamista. Kuvailun tiivistä rakennetta ja pituutta on tullut mietit-tyä läpi koko opinnäytetyöprosessin ja se tuntui herättävän mietteitä myös kai-

kissa neljässä haastateltavassa. Kaksi neljästä (haastateltavat 3 ja 4) eivät kaivannut kuvien kuvailua laisinkaan ja he perustelivat sitä sillä, että pistekirjoitusta on muutenkin raskasta vastaanottaa. Kuvien kuvailu pidentäisi jo ennestään paksua lehteä. Kaksi neljästä (haastateltavat 1 ja 2) pitivät kuvien kuvailusta, kunhan kuvailun pituus pysyisi sopivana. Haastateltava 1:

Mutta sellasia, että ei tee niistä hirveen monen lauseen kuvailuja. Että pystyis ne tiivistään aika lyhyeks. Tulee liian rasittava kuunnella, jos on liian pitkiä ja yksityiskohtaisia ne kuvailut. Siihen joutuu niin ku pakostakin menee, että ne on tiiviissä muodossa. Mutta myös tiiviissä muodossa pystyy antamaan olennaista tietoa.

Haastateltava 2 oli samaa mieltä:

Jos siellä on tosi paljon niitä kuvia, kun ne lehdet on muutenkin jo sen verran pitkiä, että sit jos ne kaikki kuvat on erikseen vielä siinä kuvailtuna, niin sitten siitä tosiaan voi tulla niin pitkä, että ainakaan itse ei sitten jaksa sitä loppuun asti, ainakaan kerralla kuunnella.

Kuvailujen pituuteen pitäisi kiinnittää huomiota tuottamalla kuvailut mahdollisimman tiivistetysti, kuitenkin niin että kaikki olennainen tieto välittyy. Lehteen pitää mahtua muutakin kuin pelkät kuvien kuvailut, joten haastateltava 1 ilmaisee, että:

kuvailun on oltava pakostakin suhteellisen tiivis ja pelkistetty.

Haastateltava 1 kehui joulukorttien kuvailujen sisältöä, mutta myönsi kuitenkin että loppuvaiheessa korttien kuvailussa keskittyminen alkoi herpaantua, kun kortteja oli niin paljon. Hän mietti, että riittäisi jos kuvailisi keskeiset ja tärkeät kuvat mutta alkoi heti perään itse pohtia että miten valitaan mitkä kuvat kuvailaan ja mitä kuvia ei kuvailla. Tähän hän ei osannut sanoa mitään yksiselitteistä vastausta, mutta hän pohti että:

Elikä vois sanoo, että semmoset olennaiset asiat, sekä sit sellaset erilaiset, mielenkiintoa herättävät yksityiskohdat ois hyvä kuvailla.

Myös haastateltava 2 ajatteli että riittäisi kun osa kuvista kuvailtaisiin:

Kyllä ainakin osa kuvista on ihan kiva jos ne on kuvailtu, mutta.. Ei varmaan kaikkia kuvia. Että semmosia pienempiä kuvia ei välttämättä niin tarvii. Se muuten se lehden pituus kasvaa niin pitkäks, ettei jaksa kuunnella loppuun asti...

...No kansikuva on varmaan semmonen aika tärkeä, että kannessa on yleensä vähän semmosia isompia juttuja ja muita, että niistä ois ihan kiva jos ois kuvailtu.

Matkakohteiden kuvailu kiinnosti haastateltavia 1 ja 2. Haastateltava 1 pohti että yksityiskohtaisempi matkakohteiden kuvailu antaisi paremman elämyksen. Hän koki että:

Sitä olis voinu olla vähän enemmän, ku oli semmosesta eksoottisemmasta maasta... että se riippuu aina vähän että jos on semmonen ympäristö, mikä on suomalaiselle tuttu niin siinä ei tartte niin paljoo kuvailla, mutta jos on semmonen, että on erikoisempi maa, niin se vois olla, ei paljoo mutta jonkin verran tarkempi.

Haastateltava 2 oli sitä mieltä, että:

No kyllä ainakin kaikki semmoset ulkomailta otetut kuvat on ihan kiva jos ne on kuvailtu, kun siellä ei oo itte niin paljoo käyny, niin kiinnostaa ittee ne ulkomaat enemmän.

Haastateltava 1 oli sitä mieltä että kuvailut olivat onnistuneet kaiken kaikkiaan hyvin ja erityisesti joulukorttien kuvat saivat kiitosta. Joidenkin mielenkiintoisten kuvien kuvailun puuttuminen jäi mietityttämään ja hän mainitsi että olisi halunnut kuvailun Lea Hyvärisen kuvasta. Kuva olisi ollut mielenkiintoista saada kuvailtuna, sillä oli kyse ansioituneesta silmälääkäristä. Tavallisten ihmisten kuvailuun hän ei kokenut samanlaista mielenkiintoa. Joidenkin kuvien kohdalla haastatel-

tava 1 mainitsi kaipaavansa tarkempia tietoja väreistä. Muilta haastateltavilta en saanut konkreettista palautetta kuvailun sisällöstä.

Tutkimuskysymyksiin ei löytynyt yksiselitteistä vastausta. Kaikki haastattelemani lehden asiakkaat olivat sitä mieltä, että kuvien kuvailu ei saa kuormittaa lehden lukemista tai kuuntelemista liikaa. Kaksi neljästä piti Tuntosarven kuvien kuvailua mielenkiintoisena ja se herätti heissä uteliaisuutta. Toiset kaksi eivät olleet kiinnostuneita kuvien kuvailusta. Yhdessä haastateltavien kanssa pohdimme, että nykyisten kuvatekstien tilalle voisi laatia hieman kuvailevammat kuvatekstit. Kuvatekstiin voitaisiin sisällyttää lyhyt kuvailu mistä selviäisi olennaisimmat asiat. Tällöin lehden lukeminen ei kävisi liian raskaaksi mutta halukkaat saisivat kuvista nykyistä enemmän tietoa.

Keskeisinä asioina Tuntosarven lukijat pitivät ehdottomasti kuvailun pituutta ja sisältöä. Kuvan kuvailuosuudesta tuli käydä ilmi kaikki tarvittava tiiviisti mutta informatiivisesti. Erikoisemmat kuvat, kuten ulkomaanmatkojen kuvat kiinnostivat. Tuntosarven asiakkaat olivat samaan aikaan kiinnostuneita tietämään lehden sisällöstä, mutta eivät haluaisi muuttaa lehden nykyistä muotoa kuormittavammaksi.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tavoite oli tuottaa kuurosokeiden järjestölehden Tuntosarven kuvien kuvailu. Kirjallisen osion tavoite oli vastata kahteen tutkimuskysymykseen toteuttamieni teemahaastatteluiden pohjalta. Tutkimuskysymykset olivat millaisena kuurosokeat henkilöt kokevat Tuntosarven kuvien kuvailun ja mitä kuurosokeat henkilöt pitävät keskeisinä asioina kun on kyseessä kirjallinen kuvien kuvailu. Tilaaajan tavoitteena on hyödyntää tutkielmasta esiin tulleita ajatuksia kuvien kuvailun tärkeydestä ja mahdollisesti jatkaa kuvien kuvailun kehittämistä. Kahden laajan työvaiheen; kuvailun ja haastatteluiden

yhteen sovittaminen oli työlästä ensikertaa tutkielmaa tekevälle opiskelijalle. Opinnäytetyötä tehdessäni minun tuli perehtyä kuvien kuvailuun sekä teemahaastatteluiden toteuttamiseen ja vastausten analysoimiseen. Kaikki tämä oli minulle uutta ja jouduin perehtymään niihin ennen opinnäytetyöhön ryhtymistä, sekä koko prosessin ajan.

Vastaukset tutkimuskysymyksiin sain tutkimusmenetelmien kautta. Tuottamani produktin avulla Tuntosarven asiakkaat kokivat konkreettisesti millaisia kuvien kuvailuja lehteen voidaan tuottaa ja pystyvät sen avulla muodostamaan oman mielipiteensä kirjallisesta kuvien kuvailusta. Toteuttamieni teemahaastattelujen perusteella pystyin vastaamaan tutkimuskysymyksiin ja analysoimaan vastauksia kirjallisessa osuudessa.

Opinnäytetyö oli haasteellinen monivaiheisuutensa vuoksi. Tuottamaani produktiin olen tyytyväinen, vaikka kuvien kuvailua voisi tarkentaa ja selkeyttää lopputomiin. Kuitenkin tiukan aikataulun puitteissa sain tuotettua kuvailut suunnitellusti, tavoite toteutui ja näin olen lopputulokseen tyytyväinen. Kuvailut olisivat voineet olla sisällöllisesti tiiviimpiä ja samalla informatiivisempia, mikäli olisin saanut palautetta ennen kuvien julkaisemista. Haastateltavien löytäminen osoittautui hankalammaksi kuin olin ajatellut. Olin valmistautunut pidempikestoisiin haastatteluihin, nyt saamani haastattelut olivat tyypillistä teemahaastattelua niukempia. Haastattelut itsessään sujuivat hyvin ja sain niiden perusteelta vastaukset tutkimuskysymyksiini joten voin todeta tavoitteiden toteutuneen myös tältä osin. Kirjallisen osuuden kanssa on ollut vaikeuksia ja työn kirjoittaminen on venynyt itsestäni johtuvista syistä. Tieteellisen tekstin kirjoittaminen ei ole koskaan ollut vahvimpia puoliani. Koen kuitenkin saaneeni esiteltyä opinnäytetyön keskeisimmät työvaiheet ja vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Opinnäytetyön tuloksista voidaan tehdä johtopäätös, että kuvien kuvailu koetaan monin eri tavoin. Kuvien kuvailun tarpeellisuuteen ja hyödyllisyyteen vaikuttavat lukijoiden aiemmat kokemukset kuvailusta. Mitä enemmän haastateltavalla oli kokemusta kuvailusta, sitä mielenkiintoisemmaksi hän myös kuvien kuvailun koki. Henkilöt jotka eivät ole tottuneet kuvailuun eivät sitä myöskään koe taritsevansa. Mitä enemmän henkilö oli tottunut kuvailua vastaanottamaan, sitä enemmän hänellä oli mielipiteitä kuvien sisällöstä. Erikoisten kuvien kuvailu ko-

ettiin mielenkiintoiseksi kun taas arkipäiväiset asiat eivät herättäneet samanlaisia mielenkiintoa. Esimerkiksi ulkomaanmatkojen kuvien kuvailu koettiin mielenkiintoiseksi, sillä kuvailun vastaanottajilla ei ollut aiheesta ennestään kokemusta. Kuvailun kautta he kokivat saavansa paremman elämyksen joka tuki kirjallista kertomusta.

Opinnäytetyöni toinen johtopäätös on, että kuvailun sisällöllä on suuri merkitys. Kaikki neljä haastateltavaa kokivat kuvien kuvailun kasvattavan lehden pituutta, eivätkä he pitäneet sitä toivottavana. Kuvailut haluttiin mahdollisimman tiiviinä ja ytimekkäinä. Kuvailusta pitäisi saada selville kaikki kuvan olennaisimmat asiat ilman että kuvailusta tulee liian pitkä. Toimivaksi tavaksi kuvien kuvailun julkaisemiseen arveltiin kuvatekstiin sisällytettyä tiivistä kuvailua. Lehdissä julkaistut kuvatekstit voisivat olla informatiivisempia ja kattavampia, jolloin erillistä kuvailua ei tarvittaisi.

Kolmas tekemäni johtopäätös on, että äänitteenä kuuntelevat henkilöt eivät kokeneet kuvailun lisäämistä lehteen yhtä raskaaksi kuin pistekirjoituksella lehden vastaanottavat. Ajatus kosketusaistin tunnusteltavasta kuvasta tuntui mielekkäämmältä kuin pistekirjoituksella vastaanotettu kirjallinen kuvailu.

Mikäli Tuntosarven kuvia jatkossa kuvaillaan kirjallisesti, tulisi aikataulutukseen kiinnittää huomiota. Joulukuussa 2012 ja tammikuussa 2013 tuottamani kuvien kuvailut tulivat lyhyellä varoitusajalla joten toimitus ei ennättänyt suunnitella asiaa tarkemmin. Olisi hyvä tietää tarkat ajankohdat milloin kuvat toimitetaan kuvailijalle ja milloin kuvien tulisi olla kuvailtuina. Toisaalta on hyvä huomioida, että kuvailut tehtiin nyt opiskelijatyönä, eikä ammattilaisen tarvitse käyttää kuvien kuvailuun yhtä paljon aikaa.

Opinnäytetyöstä hyötyvät tilaajatahon lisäksi erityisesti Tuntosarven äänitteen tai pistekirjoituksen tilaavat kuurosokeat. Kirjallisesta osuudesta hyötyvät kaikki kirjallisten kuvien kuvailusta kiinnostuneet kuten esimerkiksi viittomakielentulkki opiskelijat sekä viittomakielentulkkit. Opinnäytetyössä esille tulleiden tulosten perusteella vastaanottajien tarpeiden mukaista kuvien kirjallista kuvailua pystytään kehittämään. Opinnäytetyön tulokset eivät ole yleistettävissä mutta teke-

mäni johtopäätökset antavat osviittaa siihen mitä Tuntosarven tilaajat pitävät kuvien kuvailussa tärkeänä.

Tekemieni johtopäätösten perusteella olen miettinyt työlleni jatkotutkimusaiheita. Koska otanta oli nyt suppea, ehdottaisin seuraavaksi jatkotutkimusaiheeksi laajempaa kuvien kuvailun tutkimista. Lehdessä oleviin kuvateksteihin voisi sisällyttää tiiviin kuvailun ja Tuntosarven tilaajien mielipiteitä voisi selvittää laajemmalla otannalla esimerkiksi lomakehaastattelua hyödyntäen. Tällä tavoin lehden toimitus saisi laajemman asiakaskunnan mielipiteen kuvailun tarpeellisuudesta ja mahdollisesti myös selkeämmän kuvan eri versioiden tilaajien tarpeista, jolloin toimituksen olisi helpompi kohdentaa resurssejaan oikeisiin kohteisiin. Täten kuvailua voitaisiin kohdentaa enemmän esimerkiksi äänite version tilaajille, jotka tutkimukseni perusteella pitivät kuvailua tärkeämpänä.

LÄHTEET

Honkanen, Leena & Vartio Eero 1998. Sanoilla maalattu maisema. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2010. Elämä käsillä. Viittomakielentulkin ammattikuva. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Hämeen ammattikorkeakoulu 2012. Tutkiva ja kehittävä osaaja. Haastattelu. Viitattu 21.10.2012.

<http://elearningcentre.hamk.fi/tko/menetelmat/haastattelut.html>

Hämeen ammattikorkeakoulu 2012. Tutkiva ja kehittävä osaaja. Havainnointi. Viitattu 21.10.2012

<http://elearningcentre.hamk.fi/tko/menetelmat/havainnointi.html>

Hämeen ammattikorkeakoulu 2012. Tutkiva ja kehittävä osaaja. Toimintatutkimus. Viitattu 21.10.2012.

<http://elearningcentre.hamk.fi/tko/menetelmat/toimintatutkimus.html>

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2013. Haastattelut. Haastattelumuodot. Viitattu 6.11.2013.

<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Haastattelu>

Kovanen, Merja & Mielityinen, Marianne & Västilä, Tuija 2012. Kuurosokeus osana elämää. Tietoa ja kokemuksia kaksoisaistivamman seurannaisvaikutuksista. Suomen Kuurosokeat ry.

Kovanen, Merja & Lahtinen, Riitta 2006. Kohdataan ja kommunikoidaan. Tietoa taktiiliviittomisesta ja sen opettamisesta. Suomen Kuurosokeat ry.

Lahtinen, Riitta & Palmer, Russ & Lahtinen, Merja 2009. Aistikuvailu. Helsinki: Art-Print Oy.

Marttila, Jaana 2006. Kuurosokeiden kommunikaatio. Teoksessa Vartio, Eero (toim.) Haasteena kuurosokeus. Vammalan kirjapaino Oy, 34–40.

Näkövammaisten Keskusliitto ry 2013. Pistekirjoituksen perusteet.

Viitattu 6.11.2013.

http://www.nkl.fi/fi/etusivu/palvelut_nakovammaisille/lukeminen/pistekirjoitus/perusteet

Pyykkö, Katri & Wetterstrand, Tuija 2006. Kuurosokeiden lehdet. Teoksessa Vartio, Eero (toim.) Haasteena kuurosokeus. Vammalan kirjapaino Oy, 170–173.

Suomen Kuurosokeat ry 2011. Pohjoismainen kuurosokeuden määritelmä. Suomen Kuurosokeat ry.

Suomen Kuurosokeat ry 2013. Kuurosokeiden Toimintakeskus.

Viitattu 6.11.2013

http://www.kuurosokeat.fi/kuurosokeiden_toimintakeskus/

Suomen Kuurosokeat ry 2012. Tiedoite kuurosokeille tarkoitetuista lehdistä.

Viitattu 18.10.2012.

http://www.kuurosokeat.fi/viestinta/kuurosokeiden_lehdet/

Suomen viittomakielen tulkit ry 2013. Viittomakielen tulkit. Ammatti. Viitattu 6.11.2013

<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/ammatti/>

Tommola, Jorma 2006. Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käännteessä. Helsinki: FINN LECTURA Ab, 128–142.

Vilka, Hanna 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Wetterstrand, Tuija 2013. Sisältö. Tuntosarvi 1/2013, 2.

Wetterstrand, Tuija 2013. Sisältö. Tuntosarvi 8/2013, 2.

LIITTEET

LIITE 1 Tuntosarvi-lehden kuvat ja tuottamani kuvailut.

Liitteessä olevat kuvat löytyvät lehdistä: Tuntosarvi 12/2012 ja 1/2013.

Liite 1, kuva 1

Vaakasuurassa kuvassa on suuri talvinen ikkuna, jonka karmit ovat osittain lumen peitossa. Ikkunan takana hymyilee neljä iloisennäköistä ihmistä. Kaksi miestä ja heidän välissään kaksi naista katsovat kaikki suoraan kameraan. He näkyvät kuvassa päästä vyötäröön saakka. Jokaisella on päässään erilainen jouluaiheinen päähine. Heidän ympärilleen on pujoteltu punainen, kimaltava joulukuusen koristenauha. Ihmisten takana, kuvan keskellä näkyy hieman joulukuusta.

Liite 1, kuva 2

Keskelle valkoista pitsiliinaa on aseteltu riviin kolme langoista valmistettua, tonttua esittävää joulukuusenkoristetta. Punaisen, harmaan ja sinisen lankatontun väleissä on kuusenhavuja ja pihlajanmarjoja.

Liite 1, kuva 3

Kortin taustalla on joulunpunainen huopa ja sivureunoissa valkoiset pitsikoristeet. Keskellä korttia on joulupukkipehmolelu. Joulupukilla on yllään punainen, pehmoisennäköinen takki, jonka hihoissa ja helmassa on valkoiset karvareunukset. Takki on kiinni mustalla paksulla vyöllä, jossa on kultainen solki. Pukin päässä on tonttulakki, joka on samaa kuosia kuin takki. Tonttulakin ja valkoisen tuuhean parran välistä näkyvät suuri nenä ja mustat pienet silmät. Joulupukin yläpuolella on valkoiselle pohjalle punaisella värillä kirjoitettu Iloista Uutta Vuotta!

Liite 1, kuva 4

Keskelle tummanruskeaa taustaa on aseteltu suuri vihreästä kartongista leikattu joulukuusi. Kuusessa on neljä oksaa kummallakin puolella ja jokaisella oksalla yksi punaisesta kartongista leikattu suuri kynttilä. Kuusen latvassa on suuri tumma tähti. Kortin vasemmassa alakulmassa, joulukuusen vasemmalla puolella seisoo virkattu poika. Pojalla on punaiset housut, punavalkoraidallinen villapaita ja punaisessa pipossa on suuri punainen tupsu. Pojalla on siniset pienet silmät ja hieman hymyyn kallistunut suu. Virkatun pojan vieressä, kuusen juurella on metallinen karhunmuotoinen piparkakkumuotti.

Liite 1, kuva 5

Tummanharmaan taustan päälle on aseteltu jouluisia yksityiskohtia. Päällimmäisenä kortissa on valkoinen pitsinauha joka ulottuu lähes vasemmasta reunasta oikeaan reunaan saakka. Pitsinauha peittää osittain alleen suuren vihreän kuusenhavun. Havu on kortin vasemmassa laidassa ja se yltää kortin alalaidasta ylälaitaan asti. Pitsin alapuolella, kuvan keskivaiheella on pihlajanmarjaterttu joka on aseteltu korttiin siten että kirkkaat marjat osittavat kortin alareunaa kohti. Marjojen alapuolella on sinikuorinen matkapuhelin, jonka näytöstä näkyy mustavalkoinen omakotitalon kuva. Alimpana kortissa, aivan alalaidassa on valkoinen osuus, jossa lukee punaisella kaunokirjoituksella Hyvää Joulua! Tekstin päällä on kaksi tummanpunaista pientä kartonkisydäntä.

Liite 1, kuva 6

Kortin kultaisen taustan vasen puoli on kirkkaamman kultainen ja oikea puoli tummempi. Keskellä kortin alalaidassa kimmeltää pätkä kultaista, tähtikuvioin koristeltua joulukoristenauhaa. Koristenauhan yläpuolella on tuuhea pihlajanmarjaterttu ja kultainen tähden muotoinen joulukoriste. Kortissa on siellä täällä kymmenkunta tummanpunaista ja vaaleanpunaista pientä sydäntä.

Liite 1 kuva 7

Kuvassa harmaapaitainen nainen asettelee skannerin päälle kuusenhavuja. Nainen on kuvassa vasemmalla puolella ja hopean värinen skanneri on hänen edessään, kuvassa oikealla puolella. Nainen ja skanneri ovat kuvassa etualalla ja peittävät suurimmanosan kuvasta. Naisen koko vartalo on kurottunut kohti skanneria ja hän näyttää keskittyneeltä. Naisella on tummanruskeat lyhyet hiukset ja tummasankaiset silmälasit.

Liite 1, kuva 8

Kuvassa on kolme kultaisenväristä, ihmishahmoa muistuttavaa patsasta. Suuret patsaat ovat värikkäästi koristeltujen suurten jalustojen päällä. Kadulta, keskimmäisen patsaan kohdalta pääsee kiviportaita pitkin seuraavalle tasanteelle, missä patsaat ovat. Rappusilla on kuusi ihmistä. Heistä kolme on pysähtynyt rupattelemaan ja kolme ihmistä on tulossa rappuja alas. Arne Pirkola seisoo kuvan alareunassa, rappusten vasemmalla puolella.

Liite 1, kuva 9

Kuvassa on neljä korkeaa, keskenään erimuotoista temppeliä. Kuvan keskellä on yksi suuri, harmaakivinen temppeli, joka kapenee huippua kohti kirkontornin tavoin. Sen vasemmalla puolella on pienempi temppeli ja oikealla puolella kaksi temppeliä, jotka eivät näy kumpikaan kokonaan. Etummaisista niistä on suurin ja tummin. Sen takana oleva, neljäs rakennus on matalin. Temppelit ovat kaikki ikään kuin rivissä ja niiden edustalla on suuri aukio, mihin on kerääntynyt paljon ihmisiä. Suurin osa ihmistä ottaa temppeleistä valokuvia. Rakennusten takaa näkyy vaaleaa, sinistä taivasta.

Liite, kuva 10

Kuvassa seisoo kesäisen maiseman ympäröimä Aarne Pirkola. Kuvan alaosassa on vaaleaa hiekkaa ja kuivaa nurmea. Keskivaiheella kuvassa näkyy vihreitä kasveja. Kuvan yläosa on sinistä taivasta. Taivaalla näkyy ohut pilviverho ja kauempana näkyy vuoristoa. Aarne Pirkola katsoo kameraa kohti ja näkyy kuvassa kokonaan. Hänen kädet ovat lanteilla. Yllään hänellä on valkoinen lippalakki, mustat aurinkolasit, punainen t-paita, siniset housut joiden lahkeet on käärittö polviin saakka ja jalassa valkoiset sukat sekä mustat kengät.

Liite 1, kuva 11

Kuvassa on Aarne Pirkola ja hänen takanaan on metallinen aita. Aidan takana näkyy vihreitä puita ja pensaita, sekä suuri kaupunki ja kauempana vuoristoa. Vaalealla taivaalla on paljon vaaleita pilviä. Aarne seisoo kuvan etualalla ja hän näkyy kuvassa polvista ylöspäin. Hän nojaa käsillään valkoiseen keppiinsä.

Liite 1, kuva 12

Kuvassa on tilava neuvotteluhuone, jonka keskellä on suuri, pitkänmallinen pöytä ja takaseinustalla valkokangas. Pöydän vasemmalla puolella, lähimpänä kuvassa istuu Seppo Jurvanen ja hänen vieressään Elli Aaltonen. Heitä vastapäätä, kuvan oikealla puolella istuu viisi ihmistä. Lähimpänä kuvassa on Riitta Kuusi ja hänen oikealla puolellaan istuu Riitta Laitinen, Katriina Ekola, Tuula Hurnasti ja Kai Leinonen. Pöydällä on kahvikuppeja vesipulloja, sekä paljon papereita.

Liite 1, kuva 13

Kansikuvassa vasemmalla on Ari Suutarla ja oikealla, aivan hänen lähellään on Päivi Istala. He seisovat sivuttain kameraan ja ovat kääntyneet toisiaan kohti. He näkyvät vyötäröstä ylöspäin. Kummallakin on yllään juhlavaatteet. Harmaa-hiuksisella miehellä on viininpunainen puvuntakki ja sen alta näkyy hieman valkoista kauluspaitaa. Hänellä on harmaa parta ja viikset. Naisella on lyhyet, vaaleat hiukset ja punakehyksiset silmälasit. Hänellä on yllään värikäs paita. Mies ja nainen pitävät toistensa käsistä kiinni. Taustalla näkyy kaksi punasävyistä verhoa. Vasemman puoleisessa verhossa on vaaleita pieniä kuvioita.

Liite 1, kuva 14

Kuvassa on neljä hymyilevää ihmistä, jotka katsovat suoraan kameraan. He seisovat punaisen taustan edessä ja näkyvät polvista ylöspäin. Vasemmalta oikealle päin katsottuna kuvassa ovat Riitta Kuusi, Kai Leinonen, Seppo Jurva-
nen ja Elli Aaltonen. Miehillä on päällään harmaat puvuntakit ja kauluspaidat. Myös naiset ovat pukeutuneet siististi.

Liite 1, kuva 15

Kuvan vasemmassa laidassa on punatakkinen Ari Suutarla. Hänen ympärillään on paljon eri-ikäisiä ihmisiä. Ari Suutarla kätelee edessään olevaa pientä tyttöä. Työn takana on hieman häntä vanhempi tyttö ja hänen takanaan suunnilleen saman ikäinen poika. Heidän takanaan näkyy myös pieni vauva. Kuvan oikeassa laidassa seisoo pitkä mies ja hänen vierellään nuori tyttö. He kaikki ovat keskittyneet pienen tytön ja vanhemman miehen käden puristukseen.

Liite 1, kuva 16

Kuvassa istuu kaksi nuorta naista. Vasemmalla istuu Airi Pirkola ja kuvassa oikealla, häntä vastapäätä istuu Heidi Mansikkala. He istuvat vastakkain, mutta ovat kääntyneet vastaanottamaan ohjeita viittomiseen. Kumpikaan heistä ei katso kameraan. Kummallakin on keskittynyt ilme ja heidän oikea kätensä muodostaa viittoman Y.